

توسعه مجدد بافت‌های فرسوده و اراضی سوخته در ایران*

(نمونه موردی: کلان شهر شیراز)

نیلوفر لک^۱، محمد پروا^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد شیراز، شیراز، ایران

۲- دکترای معماری، دانشگاه آزاد شیراز

خلاصه

کمبود فضا برای توسعه، خصوصاً در بافت‌های میانی و متراکم شهرهای بزرگ یکی از چالش‌های مهم برنامه‌ریزی شهری است. در شرایط کمیابی فضا، استفاده از تمام توانمندی‌های موجود و بهینه‌سازی بهره‌برداری فضا، اصلی اساسی است که در قالب توسعه درون‌زا مطرح شده است. در کشورهای مختلف، توسعه مجدد و تغییر کاربری بافت‌های فرسوده و اراضی سوخته و بهره‌مندی کاراتر از زیر ساخت‌های موجود در آنها روشی است به منظور مقابله با اثرات منفی این اراضی. توسعه‌ی مجدد و برنامه‌ریزی مجدد کاربری این‌گونه اراضی، خود فرآیندی پیچیده دارد و در کشورهای مختلف، متفاوت است. هدف از تغییر کاربری این‌گونه اراضی استفاده مجدد از ساختمان‌های موجود جهت فعالیت‌های عمومی و همچنین جلوگیری از متروک شدن آن‌ها با توجه به ارزش اقتصادی بالا و حفظ پیوستگی تاریخی شهر و جلوگیری از بی‌هویت شدن و از دست دادن خاطرات جمعی شهرها و در نهایت رفع آلودگی و فرسودگی و تزریق کاربری جدید به این اراضی می‌باشد. در مقاله حاضر، ضمن مروری بر مفهوم توسعه درون‌زا و فرسودگی، نگاهی به اهمیت و روند تغییر کاربری این‌گونه اراضی شده است. روش تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی و شیوه گردآوری اطلاعات به صورت اسنادی و کتابخانه‌ای است و در نهایت نتایج تحقیق قابل تبدیل به الگوی ساماندهی بافت فرسوده برای کلان شهر شیراز می‌باشد.

کلمات کلیدی: توسعه درون‌زا، فرسودگی، توسعه مجدد، تغییر کاربری، اراضی سوخته، شیراز.

۱. مقدمه

گسترش شهری سبب به وجود آمدن مشکلاتی در زمینه طراحی شهری شده است. این مهم خصوصاً در کلان شهرها بیشتر مشاهده می‌گردد. در این حالت، فضاهای شهری نقش خود را از دست داده‌اند؛ فضاهایی که روزی برای قرارگیری در خارج از شهر طراحی شده بودند و امروز نتوانسته‌اند با گسترش شهر و ورود به حوزه‌ی شهری، نقش و جایگاه واقعی خود را پیدا کنند و در حیات شهر جدید نقش مؤثری ندارند. این فضاها مفهوم خود را باخته‌اند و به عناصری وسیع، بدون شکل و فارغ از هرگونه نقش مؤثر در حیات شهری و حس تعلق در اذعان عمومی تبدیل شده‌اند. امروزه در کشورهای

* این مقاله برگرفته از مطالعات پایان‌نامه کارشناسی ارشد نیلوفر لک با عنوان "تغییر کاربری سیلوهای گندم شیراز به مجموعه فرهنگی با تاکید بر بهبود خاطره جمعی" است که با راهنمایی دکتر "محمد پروا" در دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی شیراز صورت گرفته است.